

VACLOVO BIRŽIŠKOS ASMENINĖS BIBLIOTEKOS KNYGOS KAUNO
A. SNIEČKAUS POLITECHNIKOS INSTITUTO BIBLIOTEKOJE

NIJOLE LIETUVNINKAITĖ

KPI bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriuje saugomi 1480 žymaus lietuvių bibliografo ir spaudos tyrinėtojo profesoriaus Vaclovo Biržiškos (1884—1956) asmeninės bibliotekos leidinių, paveldėtų iš Kauno universiteto bibliotekos fondų. 1923—1941 m. Biržiška buvo šios bibliotekos direktoriumi. Biblioteka knygas tikriausiai gavo kaip dovaną, nors perdavimo ar dovanojimo akto nerasta. Kauno universiteto bibliotekos inventoriaus knygoje pažymėta, kad leidiniai sutvarkyti 1948—1950 m. Vėliau V. Biržiškos bibliotekos dalis kartu su kita literatūra buvo perduota Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Mokslinei bibliotekai.

Kiekvienoje savo bibliotekos knygoje V. Biržiška įrašydavo jos įsigijimo datą ir eilės numerį. Sprendžiant iš numeracijos, bibliotekoje turėjo būti per 5000 leidinių. Bibliotekos dalis, esanti KPI bibliotekoje, saugoma kaip atskiras fondas. Sudarytas abėcėlinis rinkinio katalogas. Dauguma bibliotekos knygų atrinkta pagal V. Biržiškos asmeninius ekslibrisus, kuriuos sukūrė P. Galaunė ir V. Kosciūška, o kitos — pagal V. Biržiškos autografą. Ne vienoje knygoje yra paties profesoriaus įrašytų pastabų, o „Lietuvių bibliografijos“¹ 1-oje dalyje — papildymų ir korektūros įrašų. Nemažai dedikuotų knygų V. Biržiškai padovanojo rašytojai, vertėjai ir sudary-

tojai. Keletas retesnių spaudinių įsigyta ir iš S. Didžiulio² bibliotekos. „Bibliografijos žiniose“³ randame informacijos, kad 1937 m. V. Biržiška lankėsi Griežionyse [Griežionėlėse] ir parvežė Kauno universiteto bibliotekai įdomių rankraščių³. Tais pačiais metais jis įsigijo ir knygų savo asmeninei bibliotekai. Tikriausiai jos buvo nupirktos ar padovanotos Didžiulių šeimos. Viena V. Biržiškos rinkinio knyga anksčiau priklausė profesoriaus tėvui gydytojui Antanui Biržiškai. Jis turėjo nemažą medicinos biblioteką, kuri vėliau buvo perduota Kauno universiteto bibliotekai⁴. A. Biržiškos knyga pažymėta ovaliu antspaudu „Antoni Biržyszko“.

V. Biržiškos asmeninės bibliotekos komplektavimas susijęs su bibliografijos, spaudos tyrinėjimo bei pedagoginiu darbu. Surinkta nemaža teorinės ir šakinės bibliografijos literatūros, spaudos ir bibliotekų istorijos veikalų. Nuo 1920 m. V. Biržiška dėstė geografiją, istoriją, teisę bei knygos istoriją ir bibliografiją⁵. V. Biržiškos rinkinyje yra 1072 šių mokslų leidiniai ir 408 grožinės literatūros knygos. V. Biržiška turėjo ir retų XVI—XVIII a. spaudinių. Rinkinyje yra 17 knygų, išleistų Aldų, Elzevyrų ir Vilniaus akademijos spaustuose.

Pagal kalbinę sudėtį knygos skirstomos į 4 grupes: lietuvių k. (495 egz.), rusų k. (520 egz.), lenkų k. (304 egz.),

¹ **Biržiška V.** Lietuvių bibliografija.— K., 1924—1939.

² Didžiulis Stanislovas (1850—1927) — lietuvių kultūros ir visuomenės veikėjas. Spaudos draudimo metais sukomplektavo didelę lituanistinę biblioteką.

³ Bibliografijos žinos.— 1937.— Nr. 4.— P. 166.

⁴ Lietuvos universiteto veikimo apyskaita 1922—1927 m.— K., 1927.— P. 128.

⁵ **Zukas V.** Lietuvių spaudos tyrinėtojas Vaclovas Biržiška // Bibliotekų darbas.— 1984.— Nr. 12.— P. 22—24.

kitomis kalbomis (161 egz.). Teminiu požiūriu rinkinį galima suskirstyti į 2 dalis: įvairių mokslo šakų literatūra ir grožinė literatūra.

Pirmąją rinkinio dalį sudaro 1072 knygos. V. Biržiška turėjo 274 spaudos ir bibliotekų istorijos leidinius, bibliotekinių kūrinių ir bibliografijos darbų įvairiomis kalbomis. Iš lietuviškų leidinių pirmiausia minėtinos paties V. Biržiškos knygos. Tai „Pirmasis Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos dešimtmetis“ (K., 1935), „Bibliotekos“ (K., 1933), „Lietuvių bibliografija“ (K., 1924—1939) ir kitos. Dubletiniame „Lietuvių bibliografijos“ 4-osios dalies I tome įrašyta V. Biržiškos dedikacija Kauno universiteto bibliotekai. Kitose dalyse esama daug korektūros įrašų bei išstisų papildymų lapų. Rinkinyje išliko ir abu „XXVII knygos mėgėjų metraščio“ tomai (K., 1933—1937). V. Biržiška įstojo į Knygos mėgėjų draugiją trečias ir gavo trečiuosius numeruotus šio leidinio egzempliorius su draugijos pirmininko ir sekretoriaus autografais. Rašydamas darbus apie spaudos draudimo laikotarpio spaudą, profesorius pasinaudojo J. Basanavičiaus leidiniais „Spaudos 1864 metų uždraudimas, jo pasekmės ir reikšmė“ (V., 1924), „Valdžiai spaudą leidus“ (Tilžė, 1905), J. Vanagaičio-Perkunėlio ir kitų autorių knygomis. „Komunisto knygynėlio“ leidinyje „Sietyno“ byla 1897—8 metais“ (K., 1921) V. Biržiška įrašė pastabą: „Šis dokumentas buvo 1918 m. mano paties rastas žandarų bylose Maskvoje; aš jį tuomet išverčiau ir bene Kapsukas juodraščių buvo iš manęs paėmęs. 1921 m. jį su savo [. . .] pastabomis [. . .] išspausdino Z. Aleksa-Angarietis (čia po prkalba pasirašęs Z. A.).“ Bibliografas I. Kisinas padovanojo V. Biržiškai savo leidinius „Lietuvos ir užsienio kolonijų 1935 m. periodika“ (K., 1936) ir „Prof. Mykolo Biržiškos bibliografija“ (K., 1938). Abiejose knygose įrašytos dedikacijos. Viena iš jų — „Mokytojui prof.

V. Biržiškai Autorius Kaune 1936.X.15“ V. Biržiška rinko rekomendacinės ir šakinės bibliografijos leidinius. Keletas tokių leidinių jam padovanoti. Tai S. Kolupailos „1934 m. hidrologinė bibliografija“ (K., 1935) su dedikacija „Didžiai gerbiamam Lietuvos bibliografijos Kūrėjui prof. Vac. Biržiškai autoriui pirmo šios rūšies rusies bibliogr. leidinio S. Kolupaila 1935.XI.21“, Z. Slaviūno „Lietuvių etnografinės muzikos bibliografija“ (K., 1938) su dedikacija „Didžiajam Bibliografui prof. V. Biržiškai. Z. Slaviūnas-Slavinskas. 1939.I.26.“ bei J. Elisono, S. Matulaičio ir kitų autorių bibliografijos darbai. V. Biržiškos bibliotekos rusiškuose bibliografijos leidiniuose daugiausia nagrinėjami teoriniai klausimai. Bibliografinės rodyklės surinktos iš XIX a. pabaigos—1918 m. laikotarpio. Viena iš jų — 1917 m. išleista Petrogrado darbininkų ir kareivių deputatų tarybos agitacinio-literatūrinio skyriaus rekomendacinė literatūros rodyklė „Что читать?“ V. Biržiška turėjo nemaža rusiškų leidinių, tyrinėjančių Vilniaus viešosios bibliotekos istoriją, fondų sudėtį. Surinkta ir keletas bibliotekos veiklos ataskaitų. Šie leidiniai išleisti XX a. pradžioje. Svarbią vietą užima M. Brenšteino, E. Estreicherio veikalai, J. Zavadskio spaustuvės ir H. Venckovičiaus skaityklos Kaune katalogai, išleisti 1821 m. ir 1856 m., bibliotekų ir bibliotekinių kūrinių istorijos leidiniai. Rinkinyje yra ir XIX—XX a. Vokietijoje leistų knygų, nagrinėjančių spaustuvių, leidybos, knygos ženklių istoriją.

Filosofijos leidinių tėra keletas. Tai Platono „Sokrato apologija. Kritonas“ (K., 1927) ir Vydūno knygos, išleistas XX a. pradžioje. Aldų leidyklos ženklų pažymėta 1555 m. Venecijoje išėjusi M. Senaregos knyga „Cicerone ad Attico“

Iš Mažosios Lietuvos gotišku raidynu spausdintų leidinių V. Biržiška turėjo keletą retų M. Jankaus 1901 m. Bitėnuose išleistų knygelių. Tai „Ar krikšto

reikalas?“, „Kaip C. H. Spurgeonas baptistų pastojis“, H. Bonaro „Švietas pragaista“, „Du žodžiu yra tai padariusiu“ bei „Nusidavimas vienos puoliosios mergaitės“ (Bitėnai, 1906). Paskutinėje knygelėje išspausdintas ir 34 knygų katalogas „M. Jankus Bitėnuose per Lompėnus privelija ant pasinaudojimo sekančias knygas“.

Įsigyti ir keli XVIII—XIX a. religinio turinio spaudiniai, išleisti Vilniuje, kai kurie iš jų — Vilniaus akademijos spaustuviėje.

V. Biržiška buvo susipažinęs ir su marksizmo klasikų veikalais. Asmeninėje bibliotekoje jis turėjo keletą K. Markso ir F. Engelso veikalų bei V. I. Lenino „Proletarinė revoliucija ir renegatas Kautskis“ (Filadelfija, 1918) ir «Аграрная программа социалдемократии в первой Русской революции 1905—1907 г.» (Petrogradas, 1917).

Visuomeninę politinę literatūrą sudaro 119 leidinių, iš jų — kelios politinės ekonomijos knygos, išleistos XX a. pradžioje. Kiti leidiniai yra apie įvairių ūkių šakų ekonomiką, kooperaciją, ūkinę statistiką. Dauguma knygų, išleistų XIX a.—XX a. pradžioje, supažindina su Lietuvos ekonomine padėtimi. Vienas iš seniausių leidinių — M. Balinskio „Statistinis Vilniaus miesto aprašymas“ („Opisanie statystyczne miasta Wilna“), pasirodęs 1835 m. Vilniuje.

Teisės knygose nagrinėjama Lietuvos teisės istorija. Tai A. Janulaičio, P. Vileišio, M. Biržiškaitės-Zalevičienės, T. Čackio ir kitų autorių darbai. Minėtinas 1862 m. Vilniuje lietuvių ir rusų kalbomis išleistas leidinys „Wisoaukščiausej patvirtinti galingiausio Jomilestos Ciesoriaus 19 dieno m. vaseri 1861 metosi istatimaj apej valščionius, .. jusiusi iš vergingą prigulėjimą“.

Iš darbininkų klasės ir darbo istorijos literatūros V. Biržiška turėjo lietuviškų knygų, išleistų JAV XX a. pradžioje,

bei keletą knygų, išėjusių Vokietijoje. 1917—1918 m. leidinius, spausdintus Maskvoje ir Petrograde, V. Biržiška įsigijo tuo laiku dirbdamas Lietuvos reikalų komisariate Maskvoje⁶.

Pedagogikos ir švietimo istorijos knyga yra 150, iš jų — 18 vadovėlių. Surinkta nemaža XX a. pradžios leidinių apie Lenkijos, Vokietijos, Suomijos ir Švedijos aukštąsias mokyklas bei liaudies švietimo įstaigas. V. Biržiška domėjosi metodine savišvietos ir švietimo literatūra, kuri sudaro maždaug trečdali šios temos knygų. Keliuose leidiniuose analizuojamas liaudies švietimo darbas Rusijoje po Spalio revoliucijos. Rinkinyje išliko 1919 m. Vilniuje Liaudies švietimo komisariato išleistas leidinys „Naujan gyveniman“. Įsigyta ir keletas knygų, tyrinėjančių švietimo problemas buržuazinėje Lietuvoje. Vienas iš seniausių leidinių — „Dvi labai naudingos šnekos ir trumpas pasakojimas apej škalas“ (Peterburgas, 1876).

Kalbos mokslo knygų yra 19. Jos išleistos XIX—XX a. Tai S. Daukanto (Myle K. W.) „Prasma lotynų kalbos“ (Petrapilis, 1837), K. Būgos „Apie lietuvių asmens vardus“ (V., 1911), dvi kalbininko P. Skardžiaus knygos, vokiečių mokslininkų A. Becenbergerio, Chr. Stango ir kitų autorių veikalai. Juose nagrinėjama lietuvių kalbos istorija, fonetika bei bendri tilologijos klausimai.

V. Biržiška turėjo ir tikslųjų mokslų knygų: Kauno universiteto mokslininkų V. Čepinskio, V. Ruokio, Vikt. Biržiškos ir kitų autorių chemijos, fizikos ir matematikos teorijos darbų.

Keletas astronomijos leidinių yra bendros pažintinės reikšmės. Išliko keturi XIX a. kalendoriai, išleisti Vilniuje ir Varšuvoje, bei trys 1858, 1861 ir 1915 m. Vilniaus ir Kauno gubernijų atmintinės knygelės.

⁶ Zr. Žukas V. Min. str.— P. 24—26.

Geologijos ir biologijos sritims priklausau septyni XIX—XX a. leidiniai.

Nemaža knygų (38 egz.) yra apie Lietuvos, Rusijos, Lenkijos kultūros istoriją, draugijų veiklą, etikos ir estetikos klausimais.

Meno sričiai skirtini 65 leidiniai apie dailės istoriją, architektūrą, muziką ir teatrą. Tai lietuvių J. Baltrušaičio, I. Končiaus, P. Galaunės knygos, 3 iš jų — su autorių dedikacijomis. Surinkta nemaža dailės istorijos knygų ir albumų, pasirodžiusių XX a. pradžioje Rusijoje. 1902 m. Sankt Peterburge A. Suvorino išleista 142 reprodukcijų (41 cm × 30 cm) albume «Картины императорского Эрмитажа в С.-Петербурге» įrašyta kolektyvinė dedikacija „Gerbiamajam prof. Vacl. Biržiškai su nuosirdžia padėka už didžiai vertingą talpą. Tarpautinių žodžių žodyno bendradarbiai Juozas Žiugžda, Pr. Cepėnas, Kazys Boruta, A. Sirutytė-Čepėnienė. Kaunas, 1935.XII.28.“. Iš parodų katalogų minėtinas M. K. Čiurlionio kūrinių parodos katalogas, išleistas 1916 m. Maskvoje. Vilniaus architektūros istorija bei kai kurie paminklai aprašomi XIX—XX a. leidiniuose lenkų ir vokiečių kalbomis. Iš muzikos srities knygų minėtina B. Sruogos ir V. Zadeikos monografija „Kipras Petrauskas“ (K., 1929). Šios knygos įrišimas specialus, o viršelyje įspaustas V. Biržiškos superekslibrisas-monograma. Teatro leidiniuose nagrinėjama istorija bei mėgėjiškų teatrų klausimai.

V. Biržiška turėjo ir sporto tematiskos leidinių. Tai knygos apie lengvąją atletiką, šachmatus, olimpinius žaidimus. Jos išleistos XX a. Lietuvoje ir Vokietijoje.

Literatūros mokslui skirtini 29 leidiniai. Lietuvių, latvių, prancūzų literatūra nagrinėjama J. Tumo-Vaižganto, V. Dubo ir kitų autorių knygose. Keli leidiniai yra dedikuoti. Tai V. Laurinaičio „S. Daukanto jaunatvės kūryba“ (K., 1936) su dedikacija „Mano moky-

tojui p. prof. V. Biržiškai autorius“, K. Jablonskio „Dokumentai apie kan. M. Daukšą“ (K., 1931) su dedikacija „Šios knygelės kaltininkui prof. V. Biržiškai K. Jablonskis 1931.IX.16 d.“. Dedikuotos ir A. Janulaičio bei J. Norkaus knygos. Literatūros teorijos klausimai gvildinami rusų literatūrologo V. Fričės bei kitų autorių leidiniuose, išleistuose XIX—XX a.

Istorijos sričiai priklauso 127 leidiniai. Lietuvos istorija aprašo 120 knygų, išleistų XIX—XX a. Lietuvoje, Rusijoje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Tai Z. Ivinskio, A. Janulaičio, J. Žiliaus-Jonilos, E. Volterio, J. Kraševskio, P. Briancevo ir kitų autorių darbai, nagrinėjantys Lietuvos Didžiosios Kuni-gaikštystės istoriją. XIX—XX a. Lietuvos istorijai skirtos M. Totoraičio, V. Steponaičio, M. Urbšienės ir kitų autorių knygos. K. Jablonskio „Istorijos archyvo“ (K., 1934) pirmame tome įrašyta dedikacija „Šio leidinio iniciatoriui ir ragintojui gerbiamajam prof. Vaclovui Biržiškai atsiprasantis už turėtus dėl jo nemalonumus K. Jablonskis. 1934.VI.17 d.“ Iš Mažosios Lietuvos istorijos knygų minėtina O. Jagomastaitės-Vilmantienės „Prūsų Lietuva ir jos suvokietinimas“ (Tilžė, 1932). K. Kochanovskio knygos „Kazimieras Didysis“ („Kazimierz Wielki“), išleistas 1899 m. Vilniuje, viršelis yra su ovaliu superekslibrisu „Bibliothèque Jozeph Zawadzki a Kowno“ V. Biržiška šią knygą nusipirko 1922 m. Likusieji 7 leidiniai yra iš visuotinės ir užsienio šalių istorijos. Atskirai minėtini 1837 m. išleisti „Baltarusijos XVI a. vietovių ir tvirtovių planai („Plany miast i twierdz w XVI wieku na Biulej Rusi“). Tai 8 planų rinkinys su ankstesnio jų savininko M. Borelio autografu ir pastabomis. Jose pažymėta, kad šiuos planus sudarė S. Batoro kariuomenės inžinierius S. Pachodovcas. Pirmą kartą planai išleisti 1580 m. Romoje. 1844 m. M. Borelis juos nusipirko iš Z. Šleterio už 40 ta-

lerių. Kada planų rinkinį įsigijo V. Biržiška, neaišku.

V. Biržiškos bibliotekoje yra vienas kitas archeologijos ir numizmatikos leidinys.

Iš etnografijos srities minėtini M. Glemžaitės ir P. Būteno leidiniai, kuriuose įrašytos ir autorių dedikacijos.

Nemaža knygų skirta gamtos mokslams ir Lietuvos bei įvairių pasaulio šalių geografijai. Lietuvos upių baseinas tyrinėjamas XIX a. leidiuose, išleistuose Lenkijoje ir Vokietijoje. Surinkta po kelis leidinius lietuvių, rusų ir vokiečių kalbomis apie Kuršių neriją, Palangos kraštą, Lietuvos miškus. Kai kuriose knygose aprašoma Anglijos, Latvijos, Indijos, Suomijos geografija. Kiti leidiniai — kelionių aprašymai. Tai K. Borutos „Kelionės į Šiaurę nuo seniausių laikų ligi šių dienų“ (Kn. 1. K., 1938) su dedikacija „Mielam prof. Vacl. Biržiškai su padėka Kazys Boruta 1938.XI.4.“, Sv. Hedino „Kelionė po Tibetą“ (K., 1918) bei XIX—XX a. rusų kalba išleistas knygos apie N. Przewalskio ir poliarines keliones. Minėtinai ir 1839 m. Paryžiuje išėjęs „Geografijos ir karo atlasas“ („Atlas géographique et militaire“). Be minėtų pagrindinių temų leidinių, rinkinyje yra po keletą įvairių sričių knygų. Vertingiausi Elzevirų leidiniai — dvylika mažojo formato Respublikų serijos knygų, išleistų XVII a. pirmoje pusėje Leidene. Jos skirtos Lietuvai, Lenkijai, Rusijai, Danijai, Norvegijai ir kitoms šalims. V. Biržiška turėjo S. Daukanto knygėlę „Sėjamosios pašaro žolės“ (V., 1854), XIX—XX a. Rusijoje ir Olandijoje išleistų leidinių apie Rusijos pašto istoriją ir Lietuvos filateliją.

Grožinės literatūros skyrių sudaro 408 knygos. Tai lietuvių, rusų, lenkų, vokiečių, anglų, amerikiečių, skandinavų ir kitų šalių rašytojų kūriniai.

Lietuvių literatūrai atstovauja 94 prozos, poezijos ir dramaturgijos knygos.

Proza sudaro pusę (47 egz.) visų kūrinių. V. Biržiška turėjo J. Tumo-Vaižganto 9 knygas (rašę XI tome įrašyta dedikacija). Dedikuotas P. Cvirkos romanas „Meisteris ir sūnūs“ (K., 1936), taip pat A. Didžiulytės-Kazanavičienės 2 knygelės vaikams. Minėtinus rašytojų V. Mickevičiaus-Krėvės, A. Vienuolio, V. Mykoliaičio-Putino, Ig. Seiniaus, L. Janušytės, O. Puidienės-Vaidilutės knygos. Lietuvių poezijos leidinių yra 20. Seniausia knyga — G. Neselmano parengtas su vertimu į vokiečių kalbą pilnas K. Donelaičio Raštų leidimas, išėjęs 1869 m. Karaliaučiuje. V. Biržiška buvo įsigijęs ir daugiau lyrikos leidinių: A. Strazdelio „Giesmes svietiškas ir šventas“ (Senadoras, 1902), Maironio „Lyrika“ (K., 1927) ir „Mūsų vargus“ (K., 1920) bei V. Mykoliaičio-Putino, S. Neries, P. Vaičiūno, B. Buivydatės-Tyrų Dukters knygų. Minėtinis ir 3 poezijos antologijos: „Sūduva“ (K., 1924), apimanti Suvalkijos poetų kūrybą, „Du vardai granite“ (K., 1936), skirta lakūnams Dariui ir Girėnui, ir lietuvių poezijos rinktinė, išleista 1938 m. Kaune esperanto kalba. Dramaturgijos leidinių yra 25. Pirmenybė teikiama P. Vaičiūno (5 egz.) ir B. Sruogos (3 egz.) kūriniams. B. Sruogos knygose įrašytos dedikacijos byloja apie draugiškus rašytojo ir bibliografo ryšius. Vienoje iš jų rašoma: „Gerajam Vaclovui Balys“ Yra ir Vydūno, Ig. Seiniaus, K. Inčiūros, S. Čiurlionienės dramos kūriniai. Iš 13 tautosakos leidinių minėtini V. Mickevičiaus-Krėvės parengti „Patarlių ir priežodžių“ 2 tomai (K., 1934—1935), 30 liaudies dainų rinkinys „Dainų dainelės“ (K., 1929), „Aukštaičių pasakos“ (K., 1934). Kelios knygos yra iš tautosakos rinkimo metodikos. V. Biržiška turėjo ir XIX a. tautosakos leidinių lenkų ir vokiečių kalbomis. Tai R. Bervinskio „Studija apie liaudies užkeikimus, burtus ir prietarus“ („Studia o guslach, czarach, zabobonach i przesądach ludowych“), išleista 1862 m.

Poznanėje, „Buitinės kaimo dainos nuo Nemuno, Dniepro ir Dniestro“ („Пiosnki wieśniacze z nad Niemna, Dniepra i Dniestra“), išėjusios 1845 m. Vilniuje, ir kitos.

Iš originaliosios rusų literatūros minėtina jau tapusi bibliofilinė retenybė rusų poezijos rinktinė «Русская потаенная литература XIX столетия», kurią 1861 m. Londone išleido A. Gercenas. V. Biržiška buvo įsigijęs nemažą rusų klasikų (N. Gogolio, L. Tolstojaus, A. Čechovo ir kt.) kūrinį, išleistą pirmame dešimtmetyje po Spalio revoliucijos, ir rusų literatūros lietuviškų vertimų, pasirodžiusių 1922—1939 m. Kaune — iš viso 76 leidinius.

Lenkų literatūrą originalo kalba sudaro 83 XIX—XX a. knygos. Tai A. Micevičiaus „Poezija“ („Poezje“), išleista 1888 m. Varšuvoje, Vl. Sirokoslės „Etmono nakvynė“ („Nocleg hetmanski“), išleista 1857 m. Vilniuje, bei A. Odineco, H. Senkevičiaus kūriniai. Dominuoja laisvalaikio lektūra — kriminaliniai ir nuotykių romanai. V. Biržiška turėjo ir dvylika E. Ožeškienės, V. Reimonto, B. Pruso ir kitų autorių knygų, išleistų lietuvių kalba. E. Ožeškienės „Raštų“ (K., 1927) pirmame tome įrašyta vertėjo St. Dabušio dedikacija „Didžiai gerbiamam bibliografui, Lietuvių Spaudos Istorikui Tyrėjui prof. Vaclovui Biržiškai, nuoširdžiai atsidavęs kalb. S. Dabušis.“ Minėtinos ir vertėjo J. Strazdo-Jaunučio bei Mykolo Biržiškos dedikacijos.

Iš vokiečių literatūros vertimų, išleistų Lietuvoje ir Rusijoje, V. Biržiška turėjo V. Cėtės „Gyvenimas ir rinktinė poezija“ (K., 1932), M. Springborno „Paskutinis prūsų sūkilėlis Herkus Mantas“ (K., 1938), dvi B. Kelemano bei penkias dramaturgo G. Hauptmano knygas — iš viso 19 leidinių.

Prancūzų literatūrai atstovauja V. Hugo, M. Meterlinko, R. Rolano, A. Franco ir kitų autorių kūriniai (22 egz.), išleisti XX a. lietuvių, rusų ir lenkų kal-

bomis. Minėtina rašytojo Ž. Moklerio „Baltojo riterio šalis“ („Le pays du chevalier Blanc“), išėjusi 1930 m. Paryžiuje. Tai istorinės apybraižos apie Lietuvą. Joje įrašyta autoriaus dedikacija prancūzų kalba: „Vaclovui Biržiškai su gilia pagarba autorius Žanas Mokleras“

Bibliotekos rinkinyje gausu ir anglų literatūros knygų (35 egz.), išleistų XX a. lietuvių ir rusų kalbomis. Tai daugiausia nuotykinio žanro leidiniai (Fr. Mariato jūros nuotykių romanai ir kt.).

V. Biržiška mėgo amerikiečių rašytojo Dž. Londono kūrinius. Jis turėjo net 16 šio autoriaus knygų, išleistų lietuvių ir rusų kalbomis.

Iš skandinavų šalių literatūros (29 egz.) minėtinas norvegų rašytojos S. Unset romanai „Kristina“ (T. 1—8, Zarasai, 1934), K. Hamsūno, H. Ibseno dramatos, išleistos XX a. Lietuvoje ir Rusijoje. H. Ibseno knygoje „Šmėklos“ (K., 1921) įrašyta vertėjo A. Janulaičio dedikacija: „Draugui Vaclovui Biržiškai iš A. Janulaičio 3.11.1922.“

Likusios grožinės literatūros knygos (20 egz.) — latvių, estų, baltarusių, ispanų, indų rašytojų kūryba.

Iš antikinės literatūros rinkinyje išliko 2 knygos. Tai Homero „Iliada“ (K., 1930) su prof. V. Šilkarskio dedikacija „Brangiam kolegai Vaclovui Biržiškai V. Šilkarskis, 1930.IX.26.“ ir Horacijaus „Parinktos odės ir epodės“ (K., 1936).

V. Biržiškos bibliotekos rinkinys papildo ir padeda atskleisti žymaus lietuvių bibliografo veiklos ir asmenybės bruožus. Pagrindinė bibliotekos paskirtis — profesinių poreikių tenkinimas. Apie tai byloja šio rinkinio sudėtis: du trečdalius leidinių sudaro mokslinė ir pedagoginė literatūra. Pirmenybė teikiama spaudos istorijos, bibliografijos ir bibliotekininkystės literatūrai. Iš grožinės literatūros vyrauja proza ir dramaturgija. Didžiausią dalį sudaro lietuvių, rusų ir lenkų rašytojų kūriniai. Knygų dedikacijos liudija apie tai, kad V. Biržiška daug bendravo su to meto

mokslininkais ir rašytojais. Jose atsi-
spindi įvairiapusiška V. Biržiškos veik-
la ir išreiškiamą pagarbą profesoriaus
asmenybei. Rinkinys turtingas ir retų

spaudinių, kurie turi reikšmės tiek kny-
gotyrai, tiek ir įvairių mokslo šakų is-
torijai.

Kauno A. Sniečkaus politechnikos
instituto biblioteka

Įteikta 1985 m. gegužės mėn.

**КНИГИ ЛИЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ ВАЦЛОВАСА БИРЖИШКИ,
НАХОДЯЩИЕСЯ В БИБЛИОТЕКЕ КАУНАССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО
ИНСТИТУТА ИМ. А. СНЕЧКУСА**

НИПОЛЕ ЛЕТУВНИКАЙТЕ

Резюме

Вацловас Биржишка (1884—1956) — извест-
ный литовский библиограф и исследователь
печати. В статье приведен количественный
качественный анализ собрания книг из
личной библиотеки В. Биржишки. В собрании
содержится 1480 изданий. 1072 книг использо-
вались для профессиональных потребностей.
Это издания по библиографии, книговедению,
истории, педагогике и естественным наукам.

Художественную литературу составляют 408
произведений литовских, русских, западноевро-
пейских, американских и скандинавских писа-
телей. По языкам собрание делится на 4 груп-
пы: литовский язык (495 экз.), русский язык
(520 экз.), польский язык (304 экз.), другие
иностранные языки (161 экз.).

Книги помечены 2 личными экслибрисами
В. Биржишки, созданными П. Галауне и В.
Косцюшко.

**THE BOOKS OF V. BIRŽIŠKA LIBRARY AT THE LIBRARY OF THE
KAUNAS A. SNEČKUS POLITECHNIC INSTITUTE**

NIJOLĖ LIETUVNINKAITE

Summary

Vaclovas Biržiška (1884—1956) is a famous
Lithuanian bibliographer and researcher of the
press. The quantitative and qualitative analysis
of collection of books from Biržiška personal
library is given in the article. There are 1480
publications in this collection. 1072 books are
intended for personal purposes. There are books
on bibliography, history, pedagogics and natural
science. Books on fiction make up by Lithuanian,

Russian, West Europe, American, Scandinavian
writers. The collection is divided into 4 parts
according to languages: Lithuanian (495 copies),
Russian (520 copies), Polish (304 copies), other
foreign languages (161 copies).

The books are marked by Biržiška personal
ex-libris designed by P. Galaunė and V. Kos-
ciuška.